

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

УМРИМИЗНИНГ ҲАР ДАҚИҚАСИ НАВРЎЗГА АЙЛАНСИН!

Ислом

КАРИМОВ:

Наврўз ҳаёт абадийлигининг, табиатнинг устивор кудрати ва чексиз саховатининг, шу билан бирга, бизнинг неча минг йиллик қиёфамизнинг, урф-одатларимизнинг мангулик ифодаси, тасдиғидир.

* * *

Тинчлик ва осойишталик барқарор бўлган юртга байрам ярашади. Тотувлик, осудалик бор жойдан балоқазолар йироқ юради.

Аждодларимиз Наврўзи оламини ёруғлик куни, хайру эҳсон ва меҳрибонлик палласи деб билганлар. Беморлар, етим-есир, кўнгли ярим бева-бечораларга беминнат ёрдам кўрсатиб, меҳрга муҳтож бўлганларни зиёрат қилиб, уларнинг кўнгилларини кўтариб, дуоларини олганлар. Ота-боболаримизнинг бундай эзгу удумини давом эттирмоқ биз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

* * *

Наврўз дамларида одамзот оиласига, фарзандларига боқиб, уларнинг бахтини, иқболини кўрмоқни истайди.

Оила меҳр-муҳаббат маскани.

Оила иқболи — юртимизнинг тинчлиги ва осойишталиги гарови.

Оила — жамият асоси, пойдевори. Унинг фаровон бўлиши, фарзандларимизнинг баржамол бўлиб вояга етиши — Ватан бойлиги ва кудратининг асосидир.

ЭЪЗОЗ

Куни-кеча республика «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармасида Япония ҳукумати грандларини топшириш маросими бўлиб ўтди.

120 минг АҚШ долларига тенг булган маблағ республика кўзи ожиз болалар шифохонасига ҳамда Тошкентдаги 5-болалар касалхонасига топширилди.

Ушбу маблағ ногирон болалар учун зарур булган замонавий тиббиёт воситалари ҳамда махсус ўқув жиҳозларини харид қилишга сарфланади.

Мухтор БЕК

Мурувват

САВОБ

Республика «Болалар» жамгармаси раиси И. Юсупова болажон, камтар аёл. У бир неча йиллардан буён жамгарма раиси сифатида фаолият кўрсатиб келмоқда. Опанинг ташаббуси билан жамгарма ҳузурда ташкил этилган ўқув маркази, кўнрақ театри ўз бағрида юзлаб иқтидорли, талантли ёшларни тарбияламоқда. «Болалар» жамгармаси муассислигида дунё юзига кўрган «Оила ва жамият» ҳафталик газетаси бирор кун кечикса, азиз киши мизни соғингандек иштиқ бўлмас. Зеро, газета кўнрақнинг қаламга йўл топган, сирдохи ва ҳамдароғи айланган алақачон улгурган. Барча ана шундай хайри маънавий-маърифий меҳр-оқибат билан сургонга тадбирлар бошида бугунги меҳмонимиз Ниқолаб опа ЮСУПОВА борлиги бизни қувонтиради.

Келинг, яхшиси азиз муштарийлар опанинг болажонлик, покдомонлик, оилаларни мустаҳкамлаш, меҳр-мурувват борасидаги юракдан чиққан сўзларини бир тингланг-а!

— 1998 йил юртбошимиз таклифлари билан «Оила йили» деб эълон қилинди. Бунинг замирида улкан маъно, катта гамхурилик, болажонлик туйғуси мужассам. Демак, Оила йилида аёлга, болага эътибор борасида сезиларли ўзгаришлар бўлиши керак. Оила йили давлатларига фақат чиройли гаплар билан эмас, аниқ, амалий иш билан жавоб беришимиз керак. Бизнинг жамгармада савоб ишларни қилиш зиммасига юкланган ташкилот. Шундай экан, бу ташкилотда эзгу нияти, савоб ишни силқидилган қилдирилган ишлари керак. Ахир, юртбошимиз таъкидлагандаридек савоб ишни ҳар ким, ҳар кун қилиши керак бўлса, бизнинг жамгармада у замирида кўнрақларидан ута филойилик, ута ҳалолликни талаб этади.

Одамларимизнинг болажон, оилапарвар, меҳр-оқибатлиги мени қувонтиради. Агар биз озгина мана шу хислатларимизга эътибор қилсак, дунёда энг ягона, буюк давлат бўлиб қоламиз.

Шу уринда бир нарсани айтиб ўтмоқчиман. Оила мустаҳкам бўлиши учун аёл билан бирга эркакка ҳам катта масъулият юкланади. Негадир биз фақат қизларни турмушга тайёрлаш борасида қатор тадбир-режалар белгилаймиз, эртага оиланинг асосий таъин-суянчига айланадиган йигитларимиз тарбияси, уларни турмушга тайёрлаш билан қизиқмаймиз. Ана шу масалани уртага қўйиш вақти етди деб уйлайман. Йигитларимиз даврасига домларлар, оқсоқоллар, еши улугларимиз кириб боришини. Даврасигагина эмас, уларнинг юрагига кириб боришини.

Яқинда бир гуруҳ жаҳон талқиқоти олимлари ва ҳодимларимиз томонидан республикамизда оналик ва болаликни, оилани ҳимоя қилиш борасида қилинаётган ишлар урганиб чиқилди. Натияжадан чет эллардаги аҳвол билан таққосланганда, буни қаранглик, бирор бир мамлакат Президентини элини, оилаларни ижтимоий ҳимоялаш борасида бизнинг юртбошимиз каби кўп қарор ва фармонлар қабул қилмаган экан. Зеро, юртбошимизнинг ҳар бир қарорини, фармони замирида болажон, меҳри даре эл қалби акси бор.

Болалар — бизнинг келажакимиз. Эртагис эгаси, ишларимиз ҳаётимиз давомчилари. Шундай экан, уларни баркамол, маънан бой, соғлом, бакуват, илм-хунарли, инсоф-диёнатли этиб тарбиялаш, тиргаб, суяб ҳаёт синовларидан олиб ўтиш, изимиздан оилапарвар, болажон, Ўзбекистонимизни буюк келажак сари элтувчи авлод қолдириш сизу бизга ишоний топширилган. Ҳаммаларингизга ана шу ишончнинг оқлаш борасидаги эзгу ишларингизда омад тилайман.

Муҳаббат ЗОИРОВА

НАВРЎЗ ВА АЁЛ ШАРАФИГА

Баҳор ва Аёл бир-бирларига ниҳоятда ухшаб кетадилар. Яратиш ва яшнатиш уларнинг абадий хислат—фазилатларидир. Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирлиги «Дипхорижизмат» бошқармаси томонидан ташкил этилган Наврўз сайлида мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган хорижий давлатлар элчиларининг рафиқалари иштирок этидилар. Маълумки, аёл ва баҳорнинг феъл-атвори ҳам бир-бирига ниҳоятда монанд—қувноқ ва серҳажон... Мазкур йигинда ҳам айни шундай руҳ ҳукмронлик қилди. Йигитларнинг Ўзбекистон ташқи ишлар вазирлиги «Дипхорижизмат» бошқармаси бошлиғи Алишер Қодиров табриклади. Табригу қўлловлар, куй-қушиқлар турли тилларда янраган бўлса-да, уларнинг маъно-мазмунини бир хил эди — оламда, ҳар бир хонадонда, ҳар бир аёл қалбида тинчлик, фароғат, муҳаббат барқарор бўлсин!

Мазкур йигин иштирокчиларидан айримлари муҳбиримизга уз таассуротларини қуйидагича изҳор этидилар: **ГУЛНОРАХОНИМ АЛИМОВА, қирғизистонлик:** — Бугун оламда баҳор ҳукмрон, Наврўз тантана қилмоқда. Мен ҳам, умр йўдошим ҳам бу айёмни Ўзбекистонда худди уз юртимиздагидек кутиб олаётганимиздан чеқсиз бахтиёримиз. Қирғиз ва ўзбек

халқлари азал-азалдан бир-бирига қондош-жондошдир. Наврўз байрамини биз ҳам катта шодиёна билан нишонлаймиз. Тирикликнинг муқаддас таоми — сумалакнинг таъми ҳам худди шундай тоғли. Наврўз дастурхонига яна бешбармоқ, қимиз каби миллий таомлар ҳам тортилади. Буларнинг барисида аёллар-оналар бошқош буладилар.

СРИ СОЕКАДАРИ ХОНГОВОН-СО хоним, индонезиялик: — Бизда баҳор байрами махсус нишонланмасда, турли ҳосил-йигим-геримига бағишланган байрамларимиз бор. Байрам таомларимиз асосан, гурунчдан тайёрланади. Сизнинг миллий таомларингиз сумалак ва палов бизга жуда хуш ёқди. Мен ўзбек халқини яхши қўриб қолдим. Назаримда, биз бир-биримизга ухшаб кетамиз. Болапарваримиз. Элчихонамиз Индонезия маҳсулотлари савдо-сотик ярмаркасини ташкил этиб, ундан қўрилган фойдани болалар уйларида ердан тарихи қасида утка эди. Менинг турт фарзандим, олпитане ва рамбор. Индонезия аёллари жамоат ва давлат ишларида фаол иштирок этиш ҳуқуқига эга. Ҳукумат министрларидан учтаси аёллардир.

БЕРБЕЛЬ БИНДЗАЛЬ хоним, германиялик: — Янги йилни биз ҳам узига хос шодиёна билан нишонлаймиз. Лекин сизнинг юртдаги Наврўзга менимча ҳеч бир байрам тенг келолмайди. Бундай ёқимли об-ҳаво, одамларнинг ёрқин чеҳраси, таомларнинг дилтортарлиги, куй-қушиқларнинг, рақсларнинг жозибаси узига ҳам тақдорланмасдир. Ўзбекистонга келганимга икки йил бўлиб қолди. Илгари фақат тарих китобларидан Бухоро ва Самарқанднигина билардим. Халқингизнинг кўп асрлик урф-одатлари ва ҳаёт тарзи билан яқиндан танишганимдан бахтиёрман. Маҳалалардаги бир нечта хонадоннинг ягона оила бўлиб дустлик-аҳилликда ҳаёт кечиряшлари мени гоятда ҳайратга солиди. Одамларнинг бир-бирига бўлган ҳурмат-эътибори, чеҳраларда порлаб турган хайрихоҳлик, самимиятни

назаримда ҳеч бир халқда учратмайсангиз. **ВАН ПЭЙ-ДИ хоним, Хитой Халқ Республикасидан:** — Икки йилдан буён Ўзбекистондаман. Мен бу ерда узимни худди уз ватанимда яшаётгандай ҳис қиламан. Балки ҳаммамиз бир қитъада — Осиёда яшаётганимиз боисидан шундайдир. Шон-шавкатли олис тарихимиз, Буюк Ипак йўли бизни абадул-абад бир-биримизга боғлаб туради. Ўзбекистон ва Хитой халқларининг муштарак жиҳатлари кўп. Энг муҳими, ҳар иккала халқ ҳам тинчликпарвар, ниҳоятда меҳнатсевардир. Мен Президент Ислам Каримовнинг ички ва ташқи сиёсат бобида юритаётган раҳбарлиги туғри ва истиқболга эга эканлигини қайд этишни истардим. Мен бу ҳурматли зот сиймосида ўзбек халқига хос энг чиройли хислат, фазилатларни кўрган деб уламандим. Улугворлик, ниҳоятда самимийлик, офтобдек иссиқ истара. Муқаддас Наврўз тантаналари яна шундан далолат бераптики, халқ уз юртбошисини жон-диддан севади, унга ишонади, ёрқин келажакка дадил боқади. Халқ руҳидаги кутаринкилик эса қўлуг ва эзгу бунёдкорликларга қодирдир.

Д. САИДОВА

МУКАММАЛИК ЙЎЛИДА

Топкент вилояти хотин-қизлар қўмитаси ташаббуси билан Оила кодекси лойиҳаси муҳокамасига бағишланган йигилиш бўлиб ўтди. Унда шаҳар ва туман хотин-қизлар қўмиталари раислари, фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиш бўлими муди-ралари, судьялар, маҳалла хотин-қизлар қўмиталари раислари иштирок этидилар.

Йигилиш иштирокчиларидан бир гуруҳи штагез муҳбиримизга муҳокама юзасидан уз муносабатларини билдирдилар:

Бекобол шаҳар хотин-қизлар қўмитаси раиси. Т. ШАРИПОВА:

— Дарҳақиқат, бу масалага нафақат оила билан шугулланувчи масъул соҳа кишилари, балки юрт эртаси, жамият таракқиёти ҳақида қайгурувчи ҳар бир киши жиқдий қарашни, муносабатини билдириши лозим.

Биз ҳам хотин-қизлар қўмитаси аъзолари, шаҳардаги фаол аёллар, кўп фарзандли оналар билан биргаликда янги Қонун лойиҳасини урганлик, унинг бандлигига айрим таклифларимизни билдирдик. Улардан баъзиларини эътиборингизга ҳавола этсам.

Янги лойиҳанинг 11 бўлим, 3-боб, 13-моддасига «диний расм-русумларга биноан тузилган никоҳ ҳуқуқий аҳамиятга эга эмас», деган сатрлар маъқул.

15-моддани оидинлаштириш, яъни узрли

сабаблар нималардан иборат эканлигини аниқ кўрсатиш лозим.

Д. ИШПУЛЛОВА — Урта Чирчиқ туман ФХДЕ бўлими мудири:

— Лойиҳанинг ажримлар ҳақидаги моддасида, ажримлар ҳақида суд қарори ФХДЕда қайд қилинмай, суд қарори қонуний деб ҳисоблансин», дейилган. Лекин иш тажрибамиздан келиб чиқиб, бу нотўғри деб биламиз. Чунки ажрим қайд қилинганлиги кўрсатилмай қолади. Ажрим ҳақидаги қарорлар фақат Ўзбекистон Республикасида эмас, бошқа республикаларда ҳам чиқарилади. Никоҳлар ҳам бошқа республикаларда қайд этилади. Демак, никоҳ акт қозғида ажрим қайд этилмас, фуқарога тақдоран никоҳ гувоҳнома-си бериб юборилиши мумкин. Бунинг устига, ажрим ҳақидаги гувоҳнома йўқолган тақдирда ФХДЕ томонидан тақдоран гувоҳнома ҳам бериб юборилиши мумкин.

Яна бир фикр — баъзи ҳолатларда ажримлар учун берилган уч ойлик муҳлат кўп, деб уйлайман. Масалан эру-хотин кўп йил турмуш қуришиб, фарзанд қуришмади. Икки томон ҳам ажримга рози. Бундай ҳолатларда суд томонидан уч ойлик муҳлат зарур эмас, деб уйлайман.

Зулхумор ЖЎРАЕВА

«Оила шаҳараси» танловига

ИНСОНЙЛИК ФАЗИЛАТИ

Ҳақиқатан ҳам етти ота ва улардан тарқалган авлоднинг библиш бу одамийлик фазилатларидан биридир.

Султамиз ҳақида билганларимиз қуйидагича:

1. Далам — Исомиддин Ёқубжон ўғли.

2. Даласи — Ёқубжон Абдурахим ўғли.

3. Даласи — Абдурахим — Турдали ўғли.

4. Даласи — Турдали Иброҳим ўғли.

5. Даласи — Иброҳим Абдушукур ўғли.

6. Даласи — Абдушукур Абдурахим ўғли.

7. Абдурахимнинг отасини билмайми.

Бобурбек ИСОМИДДИН ўғли

«СУЛАЙМОН»НИНГ САХОВАТИ

Биз томонларда «Оила ва жамият»ни севиб ўқишди. Бунга сабаб газета саҳифаларида турли қизиқарли мавзулар ёритилади.

Яқинда қутилмаган воқеа туфайли бошимиз кукка етди. Собик ўқувчимиз — Таллимаржон шаҳридаги нон ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Сулаймон» фирмасининг бошлиғи Кодиржон Шодиев ўз қорхонасидан мактабимизга марказий матбуот нашрларидан 9 турдаги газета ва журналларнинг бир йиллик обунаси учун ҳомилик қилди. Нашрларнинг барчаси мактабимизга мунтазам етиб келмоқда. Шуларнинг ичида «Оила ва жамият» газетаси ҳам борлиги бизни беҳад хурсанд қилди. Газетангиз саҳифаси орқали Кодиржон Шодиевга мактабимиз номидан миннатдорчилигини этаклашимизни илтимос қиламиз.

Нормурод
НУРМОҲОВ

Наврўз шодиёналари давом этмоқда.

СУМАЛАК ЯЛАГАН ЧАҚАЛОҚЛАР

Утган йили кўзда Тошкент шаҳар Шайхонтохур туманидаги Зангиота маҳалласида истикомат қилувчи Зулхумор Раҳматова бирданга уч фарзанд — Ҳасан, Хусан ва Фотиманинг онаси бўлган эди. Оиланинг уч ёшли фарзанди Камола бу йил уч ақа-синглисига улуғ Наврўз таомини илк бор ялатди.

Мухтор БЕК

Мен сизга айтсам...

— Мен неча ёшга кирганга ухшайман... Қирк ёшларда дейсизми, шунчалар қари қуринманми? Йўқ, бундан хафа бўлмайман-ку, лекин... Ахир мен энди уттизга қираяйман... Юзингиз териси қуруққа ухшайди, ажинлар шундан бўлса керак, депсизми? Йўқ, мен бундай деб уйламайман. Ҳамма гап рузгорининг нотинчлигида. Э, қуйинг, уйламанг, узингизга қаранг дейсиз. Ҳамма бир овозда шу маслаҳатни беради.

Уч кун бўлди — бири уч яшар, иккинчиси беш яшар болам билан роса икки ой касалхонада ётиб чиқдик. Менинг болаларим мижвози бир хил — бири касал бўлса, албатта иккинчиси ҳам касал бўлади. Касалхонада иккала болам билан ётибман. Эрим икки-уч кунда бир кургани келди, тагин соат ундардан кейин. Болалар ухлаб ётган пайтда. Касалхонада фақат аёллару болалар. Кичкинам отасини шунчалар соғиниб кетдики, қуринган эркакка «дала» деб талпинади. Бегона ола, табиийки, қарамайди. Бола эса бола-да, дол солиб талпинади... Менинг эса юрагим бурда-бурда бўлиб кетди. Эркак деганининг — ота деганининг меҳри қаттиқроқ бўларкан-да!..

Ниҳоят болалар тузалгач, эрим бизни касалхонадан уйга олиб келиб қўйди-ю, тагин ишхонасига кетди. Қарасам, уйда нон йўқ. Пул ахтариб миҳла осегилик шими чунтагига қўл тиксам, ...қулдиға аёллар соати илинди. «Ҳа, эрим қандоқ яхши, менга соат олиб қўйибди», — қуңглимдан кечди, худо ҳақки, ёмон гапни уйлаганим йўқ. Лекин яхшироқ разам солиб қарасам соат янги эмас, ишлатилган. Не бўлса бўлди — ут бўлиб гуриллаб ёндим, гулханга айландим, оташ бўлдим... Икки ой бола билан касалхонада ётиб чиққан одамман... Мен уша тобда гуеки жонсиз ҳайкал эдим. Бир маҳал болаларнинг хархашасидан узимга келдим. Бирининг қорни оч — овқат тайёрлаб беришим керак, каттаси зериккан, кўчага чиқаман, деб тийхирлик қилади. Ваннахонада кир тоғдек бўлиб уюлиб ётибди. Уйларни чанг босган — сугуриб-сидиришим керак. Кечга овқат тайёрлаш керак. Ҳали нон йўқ уйда...

Ҳаммасининг устига-устак энди шу — қай бир аёлнинг эрим чунтагига алашиб тушиб қолган соати бормиди? !!!

Алламаҳаллача ҳайкалдек қотиб утиришга, йиғи-сиғи қилишга вақтим ҳам, имкониятим ҳам йўқ эди — менга мунтазир юмушларга киришиб кетдим. Лекин қасос ути жисму-жонимни ут бўлиб ёндирарди. Аллапайтда эрим келди — сумкада нон, гушт, картошка, сабзи, пиёз билан... Болалар ухлаб қолишганди. Мен ҳали аччиғимдан тушмагандим. У қучалик кийимларини алмаштирмай туриб соатни тушимга остида айлантириб сўрадим.

— Бу нима деган гап?

— Бу соат, соат, — деди у пинагини ҳам бузмай.

— Кимники дейман?

— Эй, нима бунча жаҳл қиласан? Тунов кунни бир журам меҳмон бўлиб келувди. Кечга-чга утирди. Кетаётиб «Шуни соатсозга тузаттираман деб олиб чиқувдим, энди тунда кутариб юрмайин, сизда турсан», деб ташлаб кетувди.

— Бу тилла эмаски, биров олиб қуйишидан қуруқса, бу оғир бир нарса эмаски, кутариб юришга эринса... Бу қайси аёлнинг соати — айтинг, — мен жазавам тутиб, чинқириб, чийиллаб бақира кетдим. Дунё қузимга қоронғу қуришиб кетди. Югуриб бордим, эрим кутариб келган сумкани даст кутариб очқ деразадан настка ташлаб юбордим.

— Ис, жиннимисан? Мен буларни фалон пулга сотиб олиб қанча жойдан кутариб келсаму... — деганича ҳай-ҳайлаб қолди эрим. Шу оралда гапа-говурдан кичкинам уйғониб йиғлай бошлади. Уни овугани югуриб бордим. Елкасини силаб-сйлаб алда айтиб қайтадан ухлатдим.

Уйладим: эртага эрим эрта тонгда ишхонасига жўнаб кетади. Мен эса болалар билан қолман. Бургага аччиқ қилиб, курпани қуйдирсам, эртага ёйишга ҳеч вақо йўқ. Ҳаммасини деразадан улоқтириб юборган бўлсам. Мен учинчи қаватдан настка, кўчага отилдим. Уйимизни орқа томонига утдим. Қоронги эди. Бунинг устига орқа томон турли дархату усимликлар усиб чақалақзорга айланганди. «Ана, ана чан томонда», деди деразадан қараб турган

эрим. Мен сумкани топдим. Лекин қулдимни тикиб гушт урами йўқлигини сездим. Зим-зиё қоронғуликда эмаклагулек бўлиб пайпаслаб, гуштни изладим. Ниҳоят қулдим юмшоқ нарсага тегиши билан оғим остидан икки мушук икки еққа қараб шип этиб қочиб қолди. Юрагимда юрак қолмади. Қурққангидан оёқ-қулдим қалт-қалт титрайди. Ниҳоят мушуклардан қолган қуттан гуштни, ҳар томонда сочилиб ётган картошка-ю, сабзи пиёзларни топганимча топиб сумкага солиб уйга қайтдим. Қурқув туфайлими ё, чарчоқ голиб келдим, эримга булган аччиғим — қаҳру ғазабим худдики пардек тузғиб кетганди. Яна уйламанг: бақириб-чақирганим билан нимага эришаман? «Ҳа, энди сенинг йўгингда зериккан

и м д а н
б и р

шу «темир хотин» мени тушунади, дардимга даво топади, бунга шак-шубҳа йўқ эди. Кеча хонадонимизда бўлиб утган машамшаларни эшитаркан, бошлиқ опа ниҳоятда дарғазаб бўлди. Столга бир мушт тушириб деди:

— Бунақа хотинбозларнинг, адабини бериш керак! Гуштининг урнига узини даст кутариб дераздан улоқтириб ташласангиз бўлмасми. Мен сизни яхши тушуниб турибман, сингил, нима десангиз сизнинг тарафингизда тураман. Хоҳласангиз ҳозирок эрингизни топтириб келиб, ишдан ҳайдайман. Тўқликка шухлик қилаяпти, шекилли. Унинг уринини қузлаганлар сон минта. Ҳали чунтагидан бир мири қолмаса қурасиз, қай аҳволга тушаркан. Йўқ, яхшиси, прокуратурада ишлайдиган дутонам бор, ушани чақира қолай. Қонун йули билан эрингизнинг танобини бир тортиб қўйсин.

Опанинг қайнаб-тошиб айтаётган сузларини эшитарканман, эсим оғиб қолай деди. Эримни бушата — тирикчилигимиз нима бўлади, судма-суд сулраб овора қилинса, эл-авлод олдидан нима деган одам бўламан. Вой, шуримга шурва, нима қилиб қўйдим?

— Йўқ, опагон, — дедим. — Ишдан ҳам бушатманг, прокурор опани ҳам чақириб овора қилиб юрманг, мен энди шунчаки сизга дардимни егани келгангидам.

— Сизлар энди шунақа, заиф аёлларсиз-да, қадрингларни билмайсизлар. — Опа мендан нафратлангандек, юзини бурди. Мен бўлсам мени кутаётган барча нохушликларни куз олдимга келтириб, пиқ-пиқ йиғлашга тушдим.

— Майли, — деди опа, — қунапм дийдиё килаверманг, ишим бошимдан олиб ётибди. Хоҳласангиз сиз учун яна бир йул бор, сиз менинг олдимга келмангиз, мен сизни қурмаганман, эшитмаганман.

Менга айна ана шу фикр маъқул келди. «Маъқул» дея, бош қимирлатдим.

— Ана сизга бирон соат муҳлат берай, — деди у, — шу вақт давомда ҳамма гапни яхшилаб уйлаб қуриб, сунг қарорингизни менга айтинг, ҳўми?

Мен бошлиқ опанинг хонасидан бошим айланиб, ганди-

рақлаб кўчага қикдим. Бир соатни нимадир қилиб ўтказишим керак. Ногоҳда эн томонимдаги магазин витринасидаги уз аксимни қуриб қуңглим бузилиб кетди. Сочлари пахмоқ, бақдовок, елкалари шаклираб қолган, қуйлаги гижим бўлиб кетган аёлни кўрдим... Шускемайқала утириб қолдим. Бошлиқ опа тайинлаган муддат ҳам ўтиб кетди чоғи. «Қуйинг, уйламанг, эркаклар узи шунақа бир-бир бошлари айланиб туради, — дейсизми? Гапингизда жон бордир, балки? Мана ҳозир кўчадан утган-кетганга қараб утирибман. — Кўча тула чиройли аёллар... Эрим бўлса ҳар кунни шу кўчадан ўтиб ишхонасига боради, кеч-қурун уйга қайтади. Чиройли аёлларни куралди. Биласизми, шу тоғда, дундаги ҳамма чиройли аёллар қузимга ёмон қуришиб кетяпти. Шу утиришимда яна бир нарсани эркак этдим. Кўчада кўркам эркак камчил экан. Ё менга шундай туюляптими, яна билмадим. Қаранг-да, анави шйяпали, портфелли эркакнинг оёғидаги туфлиси қийишк, чанг бостанидан ранги қанақалигини билиб бўлмайди. Буниси — манови қулириб турган пивони симиратган эркак бўлса, бир соатдан ортиқроқ утирган бўлсам, шундан буён ичгани-ичган, нақ тубеиз бочканинг узи. Ҳали шу туришида ичавериб йиғилиб қолса керак. Икки қулдини чунтагига тикиб кетаётган қаршимиздаги эркакка қаранг, енидаги аёлнинг сумкасини кутаришай ҳам демайди-я, нонинсоф. Энди ана шуларга қараб туриб, узимнинг эрим дурустроқ шекилли, деган гапни уйлаётман. Кўча тула чиройли аёллар бўлса, менинг эримга ухшаш ҳар томонлама мукамал эркаклар сааноқли бўлса, шурлик эрим айбдорим? Менинг эримдақа эркакларга аёллар пашшалеқ епишпади. Вақтимни беркорга ўтказиб утирмай уйимга борай, кеча мушуклардан орғиб қолган гуштдан мазада қилиб чўчвара пишириб, ишдан чарчаб-очикиб келган эримни кутиб олсам, а, нима дедингиз?»

Дилбар САИДОВА

НОТАНИНГ
АЁЛ
МОНОЛОГИ

Адиб ва журналист Мирза Карим Пирматов рафиқаси Мукаррама Муродова туғилган кунинда меҳзон ва энг азиз меҳмон эди...

(1980 йил, 18 январь)
Даврон АҲМАД олган сурат

ОИЛА

Ўйлошим валламаат эмасдир, рости,
Ўзим ҳам фаршита эмасман, кейин.
Орага қозию даллол керакмас,
Ўзимиз келишиб оламиз секин.

Оила саройин қурган ўзимиз,
Аччиқ-чучуғини тенг кўрдик баҳам.
Аста шивирладик тотли сўзимиз,
Қулоққа айтамыз аччиғини ҳам.

САРХУШЛИК

Омадинг қулганмиш менга дуч келиб,
Ҳаётинг чўмганмиш иқбол нурига.
Ҳаволар эмишсан сурур, куч тўлиб,
Қадамим ярашган эмиш умринга.

Одамнинг ўзида бўлмаса — қийин,
Тош — юдуз бўларми мизг отган билан?
Сархушман: кўз янглиғ термай ҳосилинг,
Баҳордек, қудратинг уйғотганимдан!

ҲАМРОЗ

Истайман юксакка парвозни,
Олис-олис шаҳарларни ҳам.
Дуркун-дуркун давраларни ҳам,
Орзуни ўлчолмас тароз,

Маҳорат, илмимни ошириб,
Топарман яна кенг йўл балки,
Умидлар барқ урса дилдаги,
Бахт мени қўяр ҳам шошириб.

Лекин сен бермасанг ризолик,
Бўлмасанг парвозда қанотим.
Ўйларим сўйласам, турсанг жим,
Олмасанг дутфингга сен моллик.

Оҳ, унда остона ҳатламай,
Турардим амринга бош уриб.
Ёр, сенинг хоҳишинг учун деб,
Кечардим энг ширин ўйдан ҳам.

Қўлимга бўлган — чун сен ҳамроз,
Ўфқ сари бошладик мен парвоз!

ЁНМА-ЁН

(Туркумдан)

ТАН ОЛА ҚОЛГИН

Мен сени ранжитиб кўйдимми тагин?
Дилинг овридими бу потавондан?
Ўзимни оқламай не қилай, ахир,
Ҳақиқат бўлса гар мен томонимда!

Ҳурматинг гулини тўккан бўлсам айт,
Нигитлик шабингни этдимми поймол?
Опамга, момомга ўхшаб, ҳамма вақт —
«Эрни — эр қилишни» этдимку хаёл.

Қўлингга сув қуйиб, сочиқ тутишни,
Якандоз солишни қилдимми қанда?
Кечирма, гар сенадан оини сузишни —
Сўрасам оёқда турулганимда.

Кечирма, кечирма, кечирма сира —
Садоқат шевасин оҳорин тўксам.
Аммо... не гапирсанг озингга қараб,
Қаёққа судрасанг шу ёққа юрсам,

Кечирмагайман ўзимни сира!
Кўнадан бир янги гап топиб келсанг,
Ёнига бирини қўша олмасам,
Ҳеч кимса сезмаган нурни илғасанг,
Мен уни шарҳ этиб бера олмасам,

Қадаминг фикрингни ақлимда элаб,
Ундан келасин айри олмасам.
Фикримиз тўқнашса — ўзимни ёқлаб,
Гапингни асосли қайри олмасам.
Кечирмагайман ўзимни мен ҳам...
Ранжимагай ёр, ола қолгин тан.

***

Одамнинг жаҳлини чиқазиб қўйиб,
Ортидан ширин сўз отиш ҳам — ишми?
Туйғулар бағрига тош отиб қўйиб,
Соҳида ҳамуза тортиш ҳам ишми?!

Асаблар тортиш пичоқда тирпаб,
Кўйдан маст бўлиш — шифоданми ҳеч?
Минг қарра розийдим сиз бундан кўра —
Ҳайқириб келсангиз кўтариб қилич.

ИСТАК

Нозиклашиб кетаялти таъбим,
Талабларинг ўсар муттасил.
Истайсан, не эса матлабинг,
Уша бўлса — орзум нуқтаси.

Ўтиргандек чўғ устида жим,
Турсам экан озингни пойлаб.
Истайсанки меҳрми — бурчми,
Қўйса мени измингга бойлаб.

Умрим кечса пешвозлик билан,
Ўзим учун яшайин қай вақт?
Ўйла ахир туғилмаганман,
Ёр кўнглини овлаш чун фақат.

ГАРМСЕЛ

Оқ юдузлар туманларга бурканмоқда,
Ой юзига булутлар-ей сурканмоқда...
Қашқар изғиб қолди оху кезган тоғда...
Бор бўлсанг, оламни қалқит, садоқат!

Ҳаёлимда ёрим етук шунқор эди,
Бугун боқсам, унда анча доғ бор энди...
Назаримда, кимдир ундан илғор эди.
Гармсел йўлини чалғит, садоқат!

Дил боғида бачки ҳислар умқоқдалар,
Бу тоҳларга сур қушчалар кўпмоқдалар...
Туйғуларим ёлғондир, ростдир магар,
Қалбим дарахтини силқит, садоқат!

...Оқ юдузлар туманларга бурканмоқда...
Ой юзига булутлар-ей сурканмоқда...
Қашқар изғиб қолди оху кезган тоғда —
Бор бўлсанг, оламни қалқит, садоқат!

ДАДАСИДАН СЎРОВЛАРИМ

Гоҳо гул ҳидлаб, гоҳ пиёз чайнаган,
Гоҳ — иззат-хурматда, гоҳо қайнаган,
Гоҳ — оғир-вазмин, гоҳ-гоҳо... айниган —
У қунлар орқада қолди, чамаси.
Кўнглингни ёшни тан олсин Дадаси.

Сиз энди — ўғилга, биз қизларники.
Кенг хона — Саза, бу тор — бизларники.
Сайёди бор энди ҳар изларники!..
«Сиз — биздан ортмасак бўлмас чамаси,
Хушёрроқ бўлмасак — бўлма..а..ас, Дадаси!

Сиз мамнун эдингиз — ороланмасам.
Мен ҳам ор қилмасдим, эмас деб бапанг.
Даврага кирсак гар пойфазлда чанг,
Қизимиз жовдираб қолар, чамаси...
Ўзимиз довидираб қолар, Дадаси!

Фарзандлар отасин даҳо санашар,
Кўксидан шу ишонч, шу гурур яшар.
Сўраган саволи билмасангиз гар,
«Билмайман», — демангиз зинҳор, Дадаси!
(Шу бир сўз қилар йўқ, ё бор Дадасин!)
Жо...о..он Дадаси!!!

ИЛТИЖО

Ййманма, азизим! Эркин тут ўзи,
Кўнглинг не тусаса айтгин тортишмай.
Ҳаёдан липиллаб ўтган ҳар сўзинг —
Ишораси учун жон-жаҳоним тутмай!

Минг шифо қидириб битта дардингга,
Юз табиб гапига қўлман ихлол.
Умидвор бош қўйиб оёқларингга,
Илтижо қиламан: «Дарддан эт халос!»

Кафтингда кўтариб юрмоқчи эдинг,
Юрагим аҳши-ку ёнингда бира.
Орзулар юзага чиқса ҳам секин,
Соғ, қўша ўтсак бас бутун умрга!

1968 — 1993 йиллар.

Мукаррама МУРОДОВА

ЭРКАКЛАРГА ИШОНМАЙМАН!

(34 ёшли қиз билан сўхбат)

Мен бу қиз билан илк бор учрашганимда юрагимда шунча дарду аламларни яшириб юрган кунлида эркекларга нисбатан ишончсизлик, ҳатто, бу қалар кучли нафрат борлигини билмаган эдим. Кунларнинг бирида нима ҳам бўлди-ю, биз узок сўхбатлашиб қолдик. Сўхбатимиз давомиди қизнинг юрагини уртаётган дардларини билишга муяссар бўлдим.

— Манзураҳон, сизни айни пайтда нима қийнайпти?

— Мени ҳаётда битта нарса қийнайди? У ҳам бўлса уз жуфти ҳалоллигини топиш. Бир неча йилдан бери яккаю-ягона орзум бўлиб келаётган уша кун қачон келади. Бу ёғи фақатгина Ярат-

ганга аён.

— Ёшингиз ҳам анчага бориб қолибди? Тезроқ бирортаси билан топишиб, турмуш қуриб кетганингиз яхши эмасми?

— Туғри, ҳозир ешим 34да. Лекин, «тезроқ турмуш қуриш» эса менинг қўлимдан келадиган иш эмас. Ҳар ҳолда қиз бола бутлангим учун бунга ожизман. Негаки, биз қизларнинг қисматимизда бировга совчи юбориш ёзилмаган. Шундай экан мен ҳам токи, юлдузи-юлдузимга мос тушадиган йиғитдан совчи келгунча «қари қиз» бўлиб ўтиришга мажбурман.

— Лекин, сиз тенги йиғитлар аллақачон ўйли-жойли бўлиб кетишган. Ҳатто бир неча ёш кичиклари ҳам...

— Гапингизга тушундим. Энди биз тенги қизларга буй йиғитлар қаёқда дейсиз. Қопгани шаронга қараб қилинадиган ишлар. Ҳар ҳолда, ҳақи ҳам кеч бўлмаса керак. Бугеги тақдирингиз иши-да...

— Мени кечирасизу, остонагизга совчилар келишганими?

— Жуда кўп келишган. Сузларимга балки ҳайрон бўлаётганлиримиз. Ажабланманг. Халқимизда «Оғзи куйган қатикни ҳам пуфлаб ичад», деган нақл бор. Гапингиз оғизга, эркекларга ишонмай куйганман.

— Ҳар бир инсоннинг юрагига илк муҳаббат ошно бўлади. Сизда ҳам шу нарса булганми?

— Ҳозирги тортаётган барча жабру ситамалим уша «илк муҳаббат»нинг мевасидир. Мактабни тугатгач, ўқишга кириш ниятида шаҳарга келдим. Омадим чопмади. Сунгра заволда ишга кирдим. У пайтлар комсомол комитети деган ташкилот буларди. Ҳануз яхши эслаيمان. Уктам

деган йиғит шу ташкилотнинг бошлиғи эди. Кўп утмай мени унга ердамчи этиб тайинлашди. Ҳар доим бирга булгандан кейин уша одамга урганиб қолар экансан. Кунларнинг бирида кинога таклиф қилди. Мен ҳам рози бўлдим. Хуллас, вақт ўтавергани сари унга булган меҳрим орта бошлади. Уни севиб қолганимни ҳам ушангагина аниқладим. Энди мен бутунлай ихтиёримни қўлдан бой бергандим. Уни бошқалардан қизганар, бир дақиқа булсин енимлан узоқлаштирмастикни истардим. Кунларнинг бирида тилга кириб, севи изхор этди. Ушандан кейин ҳаммаси бошланди. Илк муҳаббат. Ширин хаёллар...

— Манзура, айтинг-чи, Уктам нега сизга бевафолик қилган?

— Бугеги билмадим. Ушанда қиш эди. Туйин ҳам узимизча баҳорга мулжаллаб юргандик. Лекин қўқам келгунча у заволдан бўшаб кетди. Қайтиб қорасини кўрсатмади.
— Энди нима қилмоқчисиз?

— Билмадим. Ҳар ҳолда ўзим билганимча мустақил яшайман. Бир хонали бўлса-ла ишонамдан уй беришсан. Утмишинг яхши-ёмон қўларини бошдан кечирдим. Келажакни эса фақат Аллоҳ билади.

— Шу кунларда нималарни соғиниб яшайсиз?

— Чақалоқ йиғисини, яна алла айтиб, бешик тебратишни, оналик меҳрини қўмсаётман.

— Оналик меҳри ҳақидаги фикрингизни билмоқчиман?

— Муҳаббат бор нарса. У ҳар кимнинг ҳам қалбига ошно булвермайди. Бу нозик туйғунини эъозлаш, вақтида қадрига этиш керак. Уни хор қилганларнинг узи, бир умр бахтсиз бўлса ажаб эмас...

— Раҳмат, бахтингиз очилиб кетсин!

Сўхбатдош
А. ПАРДАЕВ,
Қашқадарё

Кўзингизга қаранг, йўловчи!

САҚДАНГАНГА НАЖОТ БОР

Аслида кўп кунгилсиз воқеалар, ҳодисалар, тасодифлар ёки эҳтиётсизликлар кишининг умрига зомин бўлиши ҳеч гап эмас.

Тура Тулаганов эҳтиётсизлик қурбони бўлди. Уни Жарқургон тумани ҳудудига — 165 раъздда поезди тўхтади кетди. Бошдан каттиқ жароҳатланган йигит, воқеа руй берган ерда...

— Биз бундай кунгилсизлик бошқа такрорланмаслигини истардик, — дейди Термиз темир йўли ички ишлар бўлими жиноятчиликнинг олдини олиш бўлимида бошлиғи, милиция майори Турақул Тураев. — Афсуски, шу йилнинг 17 январ куни Шурчи туманидаги Элбоён бекатида Тошкент — Сариев йўналишида қатнайилган 924-поезд тепловози 72 ёшли Холбиби мома Хужановани туртиб кетди. Момонинг бош тарафи қаттиқ шикастланган экан, вафот этди. Айнан эҳтиётсизлик бу воқеага ҳам сабаб бўлди.

Шу қунларда бозор иқтисодиёти ҳали вояга етмаган усмирлар, болаларни ҳам қузғаб қуйганлиги сир эмас. Айниқса, Сурхондарё вилояти ҳудудига Тожикистон тарафдан келатган поездаларда юк кутариб сарсон-саргардон юрган қузғаб усмирлар, болаларни учратиб бўлмади. Термиз темир йўли ички ишлар бўлими вояга етмаган ёшлар билан ишлаш бўлимида бошлиғи, милиция майори Олимжон Чориев қуйиб шундай дейди:

— Барчасини тириқчилик гами шу қўйга солган. Яқинда бир ноҳуш воқеа бўлди. Душанбе — Қониболлом йўналиши бўйича қатнайилган 267-поезд Сариев темир йўли бекатида қириб келатганда уни беш ёшли бир қизча сакради. Поезд ҳали тўхтамаганда, вагонлар улганган ердаги резина оралигидан узини ерта олган. Натига-

Хозирги пайтда электрон ҳисоблаш машиналари (ЭХМ) ишлаштирилган соҳани топиш қийин. Компьютер табиқи — эртанинг иши эмас, балки бугуннинг ишидир. Демак, ҳар бир ўқувчи келажакда уз касбига еришчи бўлади, компьютерларни ишлаштиришга тайёр бўлиши керак. Бугунги кунда болаларнинг бу техник воситалар билан муносабатини ошириш учун мактаблар, болалар уйлари ва ҳаттоки болалар боғчалари ҳам компьютерлар билан жиҳозланмоқда.

Болалар катталарга қараганда нотаниш техник тилини осон ўқитирилади ва тезда қуниқиб кетилади. Педагоглар ва психологларнинг айтишича, компьютер билан мунтазам ишлаш манфиқий тасаввурни кенгайтириб, аниқ мақсадга интилиш ва уз-узига ишонч ҳисларини оширади. Масалани ечолмай миясини қотираётган ўқувчи компьютерда

чаққонлик билан жавобларни бериш-кетин чиқараркан. Аммо ота-оналар билишлари керакки, компьютерлар билан бундай мулоқотлар маълум миқдорда хавфли ҳамдир. Сир эмас, кўпчилик ЭХМ операторлари қуриш қобилиятининг суниби бошқа кишиларниқига қараганда юқори

Маълумки, компьютер дисплейлари ҳар ҳил ультрабафна, инфракрасил, радиочастотали ва бошқа электромагнит нурланган нурлар билан таъсирланади. Шундай экан, бу каби нурларнинг нафқатга инсоннинг қуриш қобилиятига, балки бугун организмизга катта таъсири бор.

Бундай пайтларда аввало қузга ёқимли, меъёрлаштирилган, аниқ тасвир ва экранга бошқа предметиқнинг акси тушмайилган қулай иш шартларини яратиш керак. Айниқса, компьютер

урини эгаллайди. Шунинг учун болаларга компьютер билан турти мулоқот қилиш ва компьютер хавфсизлигини ургатиш зарур.

экранига бошқа нурлар тушмаслигига эътибор бериш лозим. Қуниқ экранга тушган нур экрандаги тасвирнинг аниқлигини қандайлиги билан қузга катта таъсир келтирилади.

Компьютер экран қузланмада 50—55 сантиметр узоқликда турти шарт. Қули калта бўлган ўқувчилар эса қузойнақ тақиб ишлашлари керак. Компьютер уйлари билан уйнаётган болалар бир неча соатлаб компьютер олдида утиришлари аниқ. Бундай ҳолларда болаларнинг қуз қобилияти сувайиб, жисмонан ривожланиши учун зарур бўлган ҳаракат фаоллиги пасаяди. Психологлар айтишича: бугун бундай вақтнинг компьютер олдида ўтказган бола, уз тенгдошлари билан мулоқотда қийинчилик сеза бошлайди.

Врачларнинг қузатишлариға қараганда, компьютер олдида таъсирсиз ва энг яхши мунтазам утириш ишлаш оралиғи юқори синф ўқувчилари учун 25—30 минут, 7—8 синф ўқувчилари учун 15—20 минут, пастки синф ўқувчилари учун 10 минутдан олмаслиқи керак. Бу вақтдан сунг 10 минут дам олиш даркор.

Бундай пайтларда қуз гимнастикаси қул келди. Қуз олмасини айланма ҳаракатлантириш, узоқ масофаларга нигоҳини йўналтириш, қийин турган нарсалардан узоқдаги нарсаларга қараши. Бу машғулот натижасида қуз томриларидиға қуцланиш кетказилади.

Компьютер билан шуғулланган болани шу қуни телевизор қуришга йул қуйманг, аке ҳолда бу унинг қуриш қобилиятиға ва асаб системасига ортиқча юк бўлади.

«Helix» журналидан

ХУРОЗНИНГ ҚИЧҚИРИГИ

(Эртас)

Қадим замонда жуда шўх бир хурос булган экан. Эрталабдан келгача пастдан тенага, тенадан пастга сакраб, ўйнаб юрараркан. Бирон лаҳза жойида тинч турмас экан. Бир қуни хурос ўйнаб юрса, оётиға тикан қирибди. Оғрининг зуридан азоб чекибди. Тиканнинг олиб ташлашга ҳаракат қилибди, лекин ололмабди. Чуқоқладиб-чуқоқладиб йўлга тушибди. Йўлда бир кампирни қурибди. У тандирнинг ёнида нон ёпишга таъриқ кураётган экан-у, аммо тандирни қиздиришга утин тополмаётган экан. Хурос кампирға яқин келибди.

— Эй кампир! Оётиға тикан қирди. Уни олиб ташла ва у билан тандирингни қиздир, — дебди. — Қандай яхши! Қузларингни чирт юмиб турсанг, тиканини олиб ташлайман.

Кампир тиканини олиб, тандирга ташлабди. Тандирни қиздириб, нон ёпибди.

Нон ёпилгач, хурос дебди: — Эй кампир! Тиканини қайтариб бер, менга керак бўлиб қолди.

— Мен у билан тандир қиздирдим. Нон ёпдим. Ахир, тикан ёниб кетди-ку, — жавоб берибди кампир.

— Епган бўлсанг, епибсан! Тиканини қайтариб бер, е у енингдан учаман, бу енингдан учаман, нонингни олиб қочаман.

Хурос кампирнинг битта нонини олиб қочибди. Йўлда чўпонни учратибди. Чўпон ларрак тағида утириб сўт ичмоқчи бўлиб турган экан.

— Сўтни елгиз ичмайилар, нон мендан сўт сендан. Иккаламиз ичмайлик, — дебди хурос.

— Яхши, — дебди чўпон. Хуросдан нонни олиб, сўтининг ичига майида қилиб турғабди. Бирга сўт ичибди, тургалган нонлардан еб, ухлиб қолишибди. Уйғонишгач, хурос дебди:

— Эй чўпон! Нонни қайтариб бер. Хозир егим келаяпти.

— Узинг беряинг-ку! Ахир, уни еб қуйдик, — деб жавоб берибди чўпон.

— Еган бўлсанг, ебман. Нонимни бер, е у енингдан учаман, бу енингдан учаман, қуйингни олиб қочаман, — дебди хурос.

Хурос учиб, учиб, битта семиз қунини олиб қочибди. Бир қишлоққа етибди. Қишлоқда бир бойнинг углини уйлантираётган эканлар. Меҳмонлар жуда қул бўлиб, уларга ит суйишганди экан.

Шунда хурос дебди:

— Тўйга ҳам ит суйиладими?

— Қул тополмадим, — дебди бой. — Менда қул бор. Қул мендан, пишриш сендан.

Кейин қуни суйишиб, гуштидан яхши таомлар тайёрлашиб, меҳмонларға тарқатишибди.

Тўй тугагач, хурос бойға қараб: — Қунигни қайтариб бер. Йўқса у енингдан учаман, бу енингдан учаман, келингни олиб қочаман.

Хурос учиб, учиб, келинни олиб қочибди. Кейин ноғорачининг ёнига келибди. Келинни ноғорачини алмаштирибди. Сунг дўторини қурибди. Ноғорачини дўторга алмаштирибди. Дўторни чертиб шундай қуиқ қуйлабди:

Тикан бердим, нон олдим, Нон бердим, қул олдим. Қуни бериб, қиз олдим, Қизни бериб талб (ноғора) олдим,

Талбга дўтор олдим. Шу қундан бошлаб хурос ҳар қуни дўтор чертиб, қуиқ айтар экан. Биз фақат хуроснинг овозини эшитамиз. Дўтор овози эса эшитилмас экан.

Форсчадан Бахриддин ТУРҲУНОВ таржимаси

Уша қуни фарзанд олишимға ишониб-нишонмай турғуқхона коридорига безовталаниб турардим. Ичкариға қақриб қолишди. Бир талай уриндиклар қуйилган холағига кирдик. Шу лаҳзада қара-вогчалардан бирида еттан гудак чирялаб йиғлай бошладим. Юрагим эзилди беҳтиёр ёнига бордим. Назаримга умунчоққоз қуларини тикиб илтижо қилаётгандек туюларди. Хаяжондан қуларимга еш қуйилиб, болани олиб бағримга босганимни билмай қолдим. Оҳ!... Кела туриб туйган қувончимни билсангиз эди... Суюнганимдан юм-юм йиғлайман денг. Йўловчилар хайрон бўлиб қаранса, қуз еши ара-лаш куламан... Яхши қуилар умидида чақалокни Умиджон деб атадик. Биз узимизни ниҳоятда бахтли санардик. Ҳаммаси кейин бошланди...

Умиджонни қувона-қувона боғчага бергандик. Бироқ ордан ҳеч қанча вақт ўтмай уни ақли заиф болалар мактабига жўнаттишим. Аммо ордан йиллар ўтса ҳам углимиз ҳеч нарса урган олмасди. Ҳар томонлама текширувлардан сунг эса Умиджоннинг ақли уша заиф болалар уйига бутунлай топиришни маслаҳат берибди.

Шифокорларнинг гапига ҳам жон бор эди. Умиджонни елгиз уйда қолдириб бўлмади. Ҳали у, ҳали бу нарсега туртиниб, кетиб илтиж-товолқларни сиңдирар, гоҳ узидан-узи ҳам йиқилиб уриладиган олати бор эди.

Нима қилайлик? Эр-хотин болани олиб келганда севингилан танамизга сиңмагандик, уни ақли заиф болалар уйига топири-

ба қиз эди. Болани топириш учун қунида тушган дориларни ичаверган. Исталмаган ҳомиласидан қулиш учун ҳатто, баланд жойлардан ҳам сакраб қурган. Иложсиз қолгач, қоринни маҳкам боғлаб юрган.

Булар натижасида ҳомиланинг бош суяғи эзилган, асаб томрилари фаолляти бузилган. Оқибатда эса...

Мен шу қуни дунёлардан кетгим келган ҳолда уйимга қайтдим.

Шу дамларда елтигимда қул эшитганим бир ривоят эсимга туш-

ди. Умрининг сунгги қуилари яқинлашганда чол уйлариға «Сингилларингни албатта топиңлар», — дея хабар қилибди. Ака-укалар тоққа отланишиб, излай-излай охири йўқолган сингилларини топишди...

Алҳазар! У қоллардаги горлардан бирида узининг айиқ эри ва икки айиқсимон болалари билан беғам яшаб юрганлими. У акаларини қуриб горнинг ичкарисига қочибди. Айиқни ва болаларини улдирган ака-укалар сингилларини олиб уйлариға қайтишибди. Қишлоқдагилар қиздан узларини олиб қоча бошлашибди. Кен-нобиларни ҳам ундан жирканишар, оғизхоналарға жой солиб қуйишаркан. Қиз эса баянз оқшомда пода қайтар маҳали томга чиқиб, тоғларға тикилиб йиғлар, шундай дея булараркан:

Аю бўлса ҳам болам бор эди, Аю бўлса ҳам эрим бор эди.

Тошдан бўлса ҳам уйим бор эди, Боламга айтган қуйим бор эди... Биз ҳам эр-хотин уша адедек Умиджон еттан ақли заиф болалар уйига қараб булардик.

Аллоҳ, шу қуиларни ҳам қул курган эканми, бошимизға яна бир фалокат тушди.

Бир оқшом Умиджонни олиб келиб, овқат қилаётганим. Қуца эшитгимиз тақиллади. Чиксам, башан бир аел турбиди. Салом-алиқдан сунг уйға тақлиф қилдим. Икканилиб турғач ичкариға кирди.

— Нега бизга ақли заиф болани бергандингиз? Гуноҳимиз нима эди? — деб суралим врачдан ва йиғлаб юбордим. Врачнинг ҳам қулариди еш гиттиллади. Кейин қуларимдан ушлаб оҳиста гапирча бошладим:

— Сингил! Мени кечиринг. Бунга на сизу, на мен гуноҳкорман. Аллоҳ шохлики, аслини оғганда бунга фақатгина онаси айбдор. Уни тандирим. Гузал бир тала-

ди. Аҳволимизни айнан шу ҳолатга қиёсладим.

...Қадимда тоғлар билан уралган бир қишлоқ булган экан. Қишлоқ четидида хонадонда турт уғлону бир қизи бор ояна осойиштагина яшаб экан. Баҳор қуиларининг бирида дугоналари билан ялгиз те-ришга чиққан қизини бир айиқ ўғирлаб, олди тоғларға олиб кетди. Қишлоқ одамлари биргаилкида қизини излашибди. Сунг умидларини уз-ишиб қайтиб кетишибди. Ордан йиллар ўтибди. Қиз лардида қуя-қуя онаси, сунг отаси оламдан ўтиб-

Такдир

Жувон ҳовлиға хиранкан, юғуриб келган Умиджонга ҳардила-ю, қуларига қуйилган эш аралиш «Болам!» — дея бақириб боборди. Умиджонни бағримга босганимча қотиб қолдим. Анча вақтгача йиғлаб утиргач, бундан воқеани иқтиб берди. Исими Гуноҳор экан. Уқитини битиргач, «Узини қи-либ» севган йиғилишга турмушга ҳам чиқибди. Аммо ордан ун йиллар ўтса-да бефарзанд эмишлар...

Эри бошқаға уйланиш фикриға тушганимни. У келгусида елгиз қолишдан қурқибди, энди фарзанд қурмаслигини билгани учуни ташлаб кетган боласини қайта олиш учун излаб-излаб уйимизни топиб келибди. Ниҳоят аел кетди. Қуилар утиб яна келди. Энди эшитганимизға қира-ганда у биларни судга берармиш ва Умиджонни қайтариб олармиш. Икки йул ўртасида қолган бизлар энди нима қиламиз?

МУҲАРРИРИЯТДАН: азизлар, бу аел баҳоринг ил қуларидан бирида ўли Умиджонни стақданлиға таҳририятимизға келиб бошга тушган унбу савдо-сериати йиғлай-йиғлай тақриб берди. Уни тингларканмиз аёлга бижор таскин-тасалини беришдан оғиз эдик.

Бироқ балки қимдир бу воқеадан узига тегишли ҳуросе чиқарил олар деган ниҳятда воқеани аел номдан қандоқ бўлса шундайлиғича ҳукмингизға ҳавола қилдик.

Басира САЙИД АЛИ тайёрлади

Мухтарам Муроदов Баходир

Мирзаалимов!

Сизни таваллуд айёмингиз — муборак 50 ёшингиз билан чин кунгилдан кўглаймиз.

Оилангиз ва фарзандларингизнинг бахтига доимо соғ-омон бўлинг деб.

Дархон — 3 маҳалласи хотин-қизлар кўмитаси ва оила аъзоларингиз номидан Мавлуда, Мукаррам ва Насибалар

Хурматли Махмуда кетини!

Сизни туғилган кунингиз билан табриклаймиз! Сизга узоқ умр, бахту-саодат, дунёдаги жамки эгуликларни тилаймиз. Назокат, нафосат, ҳусну-малоҳат, фазлу камолот асло тарк этмасин.

Қайингиз Тоҳир, Зафар Тошкент шаҳри

Рафикам, уйимизни боқас, фарзандларининг онажонини Тўғайхон!

Сизни муборак таваллуд кунингиз билан чин кунгилдан кўглаймиз. Сиз билан хонадонимиз файзли, уйларимиз чароғон, фарзандларимиз бахтиёр.

Илоҳим бахтимизга ҳамиша соғ-омон, баҳордек ГУЗАЛ бўлиб юравering.

Умр йўлдошингиз, фарзандларингиз Шаҳноза, Наргиза, Шерзод, Зоҳид

Дивандимиз САЙДОҒБЕК!

Оиламиз чаманзорининг илк чечати сифатида сенга меҳримиздан тахт, севгимиздан бахт ато этилди. Улғайиб, кулинг юлдузларга, умринг боқий сузларга етсин!

Умид ва эзу тилаклар билан отанг ЗАЙНИДДИН, ойижонинг РАҲНОХОН

Хурматли куйим Мухаммаджон, ситилим Мавжуда ва жияним Муроджон!

Сизларни таваллуд топган кунларинг билан самимий муборакбод этамиз. Аллоҳ умрингизни узоқ, толеингизни порлоқ этган бўлсин. Барча орзуларингизнинг ушалашишга тилакдошимиз.

Суннат, Матлуба ва жиянларингиз

Хурматли устоз Фроқ Исмаилов! Иброҳимов!

Сизни таваллуд топган кунингизга 60 йил, илмий-педагогик фаолиятингизга 40 йил тулиши муносабати билан чин қалбдан муборакбод этамиз. Умр йулларингиз ва

юрагингиз мудом ёруғликка тула бўлсин. Икки дунё саодатини тошинг илоҳим!

Шоғирларингиз: Қудрат, Бахтиёр, Рустам, Маҳмуд Абулфайз

Тулдан-да эфзалим Саодатхон!

Туғилган кунинг муборак бўлсин. Ҳаётинг ҳамиша шодликларга бурканиб юрсин!

Умр йўлдошинг ва дўстларингиз

Хурматли Сулҳабдорхон Хусанов!

Сизни 25-март — таваллуд кунингиз билан табриклаймиз. Сизга узоқ умр, сўҳат-саломатлик, бахту-иқбол тилаймиз. Яна бир тилагимиз ҳамиша баҳор каби гузал ва мафтункор бўлиб юринг.

Умр йўлдошингиз Комилжон, ўлигингиз Азизбек, қизингиз Шаҳнозахон

Қадри ва меҳрибон онажонимиз Илбонхон аял Хайдарбой кизлар!

Сизни 27 март — таваллуд кунингиз билан чин қалбимиздан табриклаймиз. Ушбу қувончли кунда сизга узоқ умр, мустаҳкам соғлиқ тилаб, оиламиз бахтига ҳамиша омон бўлишингизни Яратгандан сураб қоламиз.

Азиз онажоним, муборак бўлсин, Бутунги шодиена — қулуг епингиз. То ҳаёт умрингиз гулларга тулсин, Сунмасин ҳеч қачон бахт қуешингиз.

Хурмат билан куйингиз Шухратжон ва қизингиз Гулчеҳрахон

Хурматли Шаҳристон саноят кўрмиши банкнинг бош мўҳосибни РАҲНО АЗИЗОҒИ!

Биз сизни улғу айёмингиз, 31-март, яъни туғилган кунингиз билан чин қалбимиздан кўглаймиз! Сизга Оллоҳдан сўҳат-саломатлик, узоқ умр ва оилавий бахт ато этишни сураймиз! Ҳамиша ният ва орзуларингиз, умилларингиз ҳамроҳингиз бўлсин!

Хурмат ила Шаҳристон мўҳосибот бўлими

Хурматли САМАТЮВА Людмила!

Сизни таваллуд айёмингиз билан табриклаймиз! Сизга доимо бахту-саодат ва оилавий осойишталик тилаймиз. Фарзандларингизнинг бахтига доимо тўлдек яшнаб юравering деб

«Оила ва жамият» газетасининг ходимлари

Хурматли, азиз ва меҳрибон устозимиз Азизов Шўҳратмурод Аббаров!

Биз сизни муборак 60 ёшингиз билан чин юракдан кўглаймиз. Сизга узоқ умр, сўҳат-саломатлик ва машаққатли ишингизда улкан зафарлар тилаймиз. Илоҳим, Яратганинг узи сиздан нурли ва ёруғ кулларни дариг тутмасин.

Низомий номли ТДПУ БТУ факультети II курс «Б» гуруҳи талабалари

Азиз онажонимиз Раҳзон КОЖААНОВА!

Сизни 26 март таваллуд кунингиз билан чин дилдан табриклаймиз. 50-баҳорингиз мубоак бўлсин! Бахтимизга ҳамиша соғ ва омон бўлинг.

Энг яхши тилаклар билан фарзандларингиз: Бахтиёр, Ихтиёр, Бахтибой, Муҳаббат, Гулнора, Дилфуза, Ойгул

ОИЛА — МУҚАДДАС ГЎША

Азиз муштарийлар! Сиз билан оила мавзусида кўплаб сўхбатлашганимиз боис оила деб аталмиш муқаддас гўшаларнинг пайдо бўлиши ва мустаҳкамланишига сабабчи бўлди. Айниқса, газетанинг танишув эълонлари орқали кўплаб йигит-қизлар бахтини топиб, оила қургани қувонарли ҳол, албатта.

Мухтарам муштарийлар ва оила қуриш истагидига азизлар! Биз бундан кейинги фао-

лиятимизда ҳам оилавий йомуш ва ташвишларингизда энг яқин сўхбатдош, мадакорингиз бўлиб қоламиз.

Биламиз, сиз узоқ-яқинда истиқомат қилганингиз эки истиқолага боришингиз боис тахририятимизга келолмайсиз. Агар олдингизда шундай муаммо турган бўлса, ҳеч иккиланмай газетамизнинг реклама ва эълонлар бўлимига мактуб йўлланг. Фақат мактубда турар-жойингиз ва таржимаи хо-

лингизни аниқ ёзиб юборинг. **БИЗ ҲАМИША СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДАМИЗ!**

Танишув эълонларининг умумий баҳоси — 400 сўм. Эълонлар сўммасини жойлардаги алоқа бўлимлари орқали газетамиз манзилига жўнатасиз. Манзилимиз: Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Ҳисоб рақамимиз: Р/сч 20210000300117340001. **ШАҲРИСТОН ПСБ инд. 201069310 Код 00400**

1994 йили Тошкент шаҳар Мирзо Улугбек туманидаги 221-мактаб томонидан Влада Васильевна Чернявская номига берилган А N 427030 рақамли урта маълумот олганлик ҳақидаги шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли **бекор қилинади**

48 ЁШДА Оила

Оилали бўлиш энг олий бахт. Мен неча йилдирки бир ўзим елгиз яшайман. Олдин уйланганман. Аеллим рус миллатига мансублиги туфайли ажрашиб кетдик. Топпи-туттишим яхши, касбим — дуродгор. Қанийди, инсон қалбини тушунган, ростгўй, меҳр-оқибатли бир муниса учраса, бутун ҳаётимни унинг учун бағишлардим.

«Оила-505»

ПЕШОНАСИ ЁРУФ ГЎДАКЛАР

Гарчи Кубада ижтимоий-иқтисодий вазият таңг аҳволда бўлса-да, 1997 йил мамлакат тарихида илк бор оналик ва болалик муҳофазаси бўйича энг яхши курсаткичга эришилган йил бўлди. Олинган маълумотларга қараганда, янги туғилган ҳар минг нафар чақалоқнинг фақат 7,2 тасигина кузлари юмуғлигича абадий уйқуга кетган. Қизиги шундаки,

мамлакат ҳатто гуллаб-яшнаган саксонинчи йилларда бу соҳа ачинарли аҳволда эди.

Агар болалар улими борасида дунё бўйича уртача миқдор билан қизиқаётган бўлсангиз, марҳамат. Бугунги кунда ер юзиде урта ҳисобда ҳар минг чақалоқнинг олти миш нафари тупроққа топширилмоқда.

Йилнинг бундай суръатда яқунланиши мамлакатни соғлиқни сақлаш тизими ривож-

ланган дунёнинг 25 етакчи давлати қаторига олиб кирди.

Яна бир муҳим фактни айтиш лозим. Кубалик тиббиётчиларнинг сай-ҳаракатлари туфайли ҳар мингта турғулдан 2,2 тасигина мудҳиш фожиа билан яқунланган. Табиийки, буларни уқиб туриб, Кубада тиббиёт соҳаси жуда ривожланган бўлса керак, деган ҳулосага борасиз. Афсуслар бўлсинки, мамлакатда тиббиёт

ходимларининг аҳволи мақтагулик эмас. Иқтисодий, молиявий муаммолар уларни ўз домига тортмоқда.

Ҳатто аксарият шифохоналарда дори-дармон, асбоб-ускуналар етишмаяпти. Қолаверса, уртача ойлик маош атиги 20 АҚШ долларига етиб-етмайди. Лекин қўл қовуштириб утирилгани ҳам йўқ. Акс ҳолда...

Кубаликлар орасида қизик

бир гап юрибди. Гуе Фидел Кастро узининг иш кунини соғлиқни сақлаш ва маориф вазирининг ахборотини тингладан бошлармиш. Балки бу гапда ҳам ҳақиқат бордир...

Ҳарқалай рақамларни қузатиб, кубалик тиббиёт ходимларининг ўз касамларига содиқ қолаётганлигига шубҳа уйғонмайди, кишида.

Алижон САФАРОВ

Қишлоғимизни бошдан-оёқ теракзор қоплаган. Йул ёқалари, дала четлари, ариқ бўйларида турна қатор бўлиб тераклар ушиб ётади. Оқтерақ, қуктерақ... Бири-бириндан бўйдор, қалди-басти тик, танаси дуркун тераклар бутун қишлоқнинг қурки ва файзи. Улар булутларга ёндош осмон остида ҳаминча мағрур ва масрур бош чайқаб, виқор билан савлат тукиб турадилар. Лекин тераклар ҳам тирик мавжудот. Тугилиши — яш-аш—улиш қисматида бор. Шунингдек йил фасларининг раўйига қўлоқ тутмасдан, табиий шароитга мослашмасдан яшай олмайди. Бу дарахтнинг пешонасига битилган битик — одамларга хизмат қилиш. Шу боис тераклар ҳар фаслда узғариб туради: ёз ойларида қуркам либос кийиб мафтункор тусга қиради, нигоҳларни узига тортади. Саратоннинг жазирама қуёшида барглари сарғиш ранг олиб қуриб қовжираб қолса ҳам одамлар бошига соябон булади. Ерга тангадек офтоб туширмайди. Кузга келиб, яшил япроқларини йўқотгач эса маънос бўлиб қолади. Шундайлар улар уз «пости»да сергак ва хушёрликни йўқотмайдилар. Аксинча табиат узғаришидан инсонларни огоҳ этиб туради. Қишнинг уйчан ва сокин табиати теракларга ҳам хос. Энди улар танаси мисол узун уй-хаёлларга чумганча баҳорни кутадилар. Баҳор эса биринчи соғинтиришни яхши қуради, бирам куттиришни ёқтирадики, асти қуяверасиз. Ниҳоят интиқ ва тансиқ баҳор ҳам келади. Булутларга ёндош терак новдалари учидан қуқлам элчилари — қалдирғочлар гужгон уйнаб яйрашади. Эндигина буртиб, ниш урай деб қолган хивчинбоп яланғоч худ новдалар баҳор эпкинларига ҳамоҳанг тарзда рақсга туша бошлайди.

Баҳор шу алфозда кириб келади. ...Уша йили қуқлам инжиқ келди. Ёгин-сочин куп бўлди. Осмоннинг таги тешилган кунлар кетидан буронли-суронли кунлар бошланди. Шунақа булади узи, баҳор ҳавоси узгарувчан, беқарор: бир қарасанг осмонда қуёш кулиб боқади, бир қарасанг, қуқ юзини булут қоплайди. Хуллас, хотин кишини тушуниб булмаганидек, қуқлам ҳавосини англаш анча мушқул. Шу кунни ҳам бирдан ҳавонинг авзойи бузилди. Нима жин урдийкин — худо билади. Тусатдан чанг-тузон аралаш кучли бурон кутарилиб, еру қуқни ларзага келтирди, ҳаммаёқ остин-устун бўлиб кетди. Электр симлари узилди, томларнинг шифери кучиб тушди. Молхонага яқин жойда қари тол гурс этганча ерга қулади. Буроннинг домига тортилган бошқа дов-дарахтлар эса боши ер ялағудек бўлиб уввос солди. Фақат қайсар ва мағрур теракларгина бош эгишни хоҳламаётгандек, буроннинг йўлига қуқсини қалқон тутиб турарди. Гоҳ қуқни зарба таъсирида бўлса керак, яланғоч новдалар ҳуштак ҳам чалиб юборарди. Бурон кечга яқин тинди. Ивирисан ҳовлиларда итларнинг хуриши-ю мол-ҳолларнинг чузиқ маъраш-

лари эшитилмасдан қолди. Одатдагидек, одамлар ҳеч нарса қурмаган ва билмагандек бўлиб турмуш ташвишларига шунгиб кетишди.

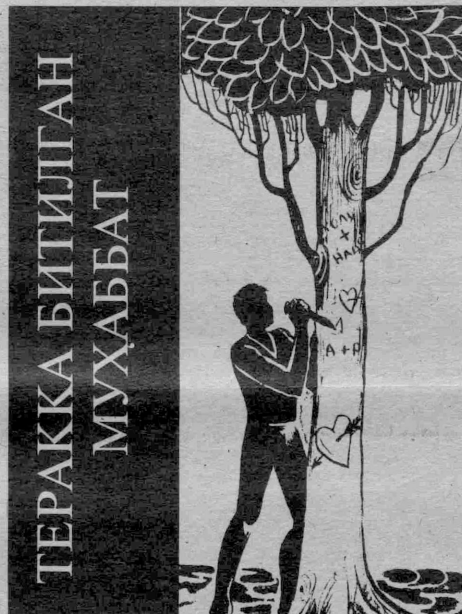
Худди шу кунни қишлоқнинг чекка бир ҳовлисида турт-бешта эркак терак кесиш учун тулланишган эди. Улар бурон тиниши билан енг шимариб иш бошладилар. Уй бекасининг онаси, кекса кампир: «Бундай кунда терак кесишнинг хосияти яхши бўлмайди. Шамолнинг узи тингани билан захри тингани йўқ», десаям қўлоқ солишмади. Кампирни тинчлантириш учун тил учида «хуп-хуп» дейишди-ю, аммо уз билганларини қилишди.

Терак кесиш ҳам бир санъат. Унинг ҳам узига яраша сир-синаоти, йул-йўриги, иш усули ва машаққати бор. Бир-икки қуриб қузи пишмаган, қилиб қузи урганмаган одамнинг дарров эплаши ёки уддасидан чиқиши қийин. Эл назарида ҳамманинг қулидан келадиган юмуш бўлиб туюлади. Аслида эса ундай эмас. Бу ишнинг но-зик томони — эҳтиёткорлик. Айниқса, терак қулаётган пайтда ҳушёр ва сергак бўлиб, жоловни маҳкам тортиш керак. Шундай қилиб, эркаклардан бири чаққон ва эпчил йигит чирмовуқдек чирмашиб теракнинг юқорисигага чиқди-да, белидаги йўгон ва пишиқ арқонни маҳкам боғлаб тушди. Арқоннинг ердаги учини бир эркак қулига олди, икки киши теракка арра тортиди. Ишқом тагидаги сурида тасбеҳ угириб утирган кампир дуога қўл очди: «Илоҳини, ишларинг унгидан келисин, бехатар бўлсин!». Биринчи теракни осон йиқитишди. Ҳеч нарсага зиён етказмай яланг жойга қулатишди. Ҳаш-паш дегунча шох-шаббаларини бутаб, саранжом-сарингалашгача улгуришди, азаматлар. Аммо икки девор орасидаги теракни кесиб қулатгунча озмунча қийналишмади. Терак тор, ноқулай жойда усганлиги учун аррани равон тортиб булмасди, сира иш унмасди. Бунинг устига дарахт танаса ҳул эмасми, тез-тез аррани қисиб қоларди. Арра теракнинг ярим танасига етиб борганда кучли шамол кутарилиди-ю, эркакларни шошириб қўйди. Энди дарахтни очик майдонга йиқитиш амри маҳол. Шамол уни ўз йуналиши буйича ағдариб кетиши мумкин. Шундай ҳол рўй берди. Арқонни тортишга

минг чиранишмасин, теракни мулжайдаги нуқтага қулатишга қузи етмаган йигитлар арқонни буш қуйишди-да, узларини четга олишди. Бири бунга улгурди, иккинчиси эса... Баҳайбат терак бор буй-басти билан уни босиб тушди ва ёш умрини ер билан яксон қилди. Кунгиллар чил-чил синди. Йигит шифохонада уша куннинг узидан жон берди. Бу дунёда ундан ёлғиз Ёдгор исмли фарзанд қолди. Бу машғум воқеа бутун қишлоқни ларзага солди. Одамлар анчага довору теракка эътибор бермай келдилар. Сув тиниб, лойқаси тагига чуқкач, яна янги теракзорлар барпо этилди. Йигитнинг улмидан кейин бу қишлоқда ҳеч ким табиат «газаб» отига минган пайтда зинҳор ва зинҳор дарахтга болта урмайдиган бўлишди.

Эсимда, мен ҳам терак кесганман. Тагин бир узим. Бундай ишга ёлғиз

қул урганми тузук-қуруқ тушунтириб беролмайман. Қуқлам кирган пайт. Ҳовлимиз четидаги дуркун ушиб турган дарахтни кесишга эҳтиёж туғилди. Дадамидан келгунча сабрим чидамади. Шартта қуқлимга бол-

тани олиб ишга киришдим. Терак кесиш учун ақл шарт эмас, билакда куч-қувват бўлса бўлди, деб уйлар эдим-да. Ҳартугул теракни йиқитиб олдим. Лекин ерга қуламади. Қуқнининг молхонаси томини қоқ белидан босиб тушди. Ҳасир-ғусур товуш аралаш бузоқчанинг маъраши эшитилди. Бир пайт қуқни хотин кириб келди. Рангида ранг, юзида қон йўқ.

— Жувонмарг, нима қилиб қўйдинг ахир. Сигирим бўғоз эди, чала туғиб қўйди-ку! Вой энди нима қиламан, улиб қолса товонига қоламан, — деб ҳовлини бошига кутариб жаврай бошлади. Жаги тингунча жавраб-жавраб чиқиб кетди. Кечқурун яна чиқди. Булган воқеани оқизмай-томизмай дадамга айтиб берди. Кейин дадам мени ҳул хивчин билан бошлаб савалади. Бунақа узбошимчаликни бошқа қилмайдиган бўлдим. Уша ҳул хивчин зарбаси ҳали ҳам баданимдан кетган эмас. Шу-шу биров терак кесиш учун ҳашарга айтса, бош тортаман — бормайман. Чунки ёшим улгайиб, ақлим тулишгач, шунга иқрор бўлдимки, тераклар менинг сирдошим, маслакдошим сифатида қалбим-

дан аллақачон урин олган экан. Энди мен болалик дустларимнинг танасига болта урилиши ёри арра солиниши тугул, ҳатто игна санчилишини ҳам хоҳламайман. Мабодо бундай ҳолни учратгудек бўлсам, юрагимга оғриқ қиради ва бутун вужудим қақшаб-титраб кетади.

Лекин илк севгим туфайли теракларга озор етказганим сира ёдимдан чиқмайди. Аслида-ку, бу озорга ҳам ухшамайди, шунчаки бир буз боланинг содда ва самимий туйғулларга йўғрилган дил изхори эди холос.

Ушанда юракка муҳаббат чуғ ташлаган, бир синф пастда ўқийдиган қиз ишқиде ёниб-қуйиб юрган даврим эди. Бу дунёда муҳаббатдан бошқа йўлдошим йўқдек эди. Тунлари ухломасдан, бутун аламимни қаламдан олардим. Қалбда ишқ оташи аланга олса, ҳиссиётлар қулига айланиб қолар экан киши. Унинг барча хатти-ҳаракатларида ақдан қура ҳис-туйғули устунлик қилавераркан. Вақти келганда инсоннинг узлигини йўқотишдек мудҳиш аҳволга солишдан ҳам тоймас экан, муҳаббат деган сехрли куч.

Севгим танамга, дардим қаламга сиғмаган тунларнинг бирида ҳаминча уйчан ва масрур боқиб турувчи тераклар билан сирлашдим, дарлашгим келди. Яширинча чорбоққа утдим. Бу ерда тераклар куп эди. Улар ичида танаси текис ва силлигини тахлаб, қуқсига пичоқ санчим. Дарахтнинг юмшоқ пустилгидан «виш» этган товуш чиқди ва шу билан бирга суюқ модда сизилди-ю, у менга дарахтнинг қонидек туюлди гўё. Уша ойсиз кечада терак танасига бош ҳарфлар билан сенинг исмингни ёздим — Муҳаббат! Бу ишимдан кейинчалик ранжиган бўлсам-да, аммо уша пайтда бироз кунглим таскин топгани рост.

Йиллар утгани сайин тераклар ҳам қуқка буй қузиб, танаси йўгон тортиб борарди. Бир йили эрта баҳорда иморатга уриндик. Ёғоч устаси келиб чорвоғимиздаги тераклар орасидан тусин ва устунбопларини қузи билан ажратиб, махсус бели қўйиб чиқди. Муҳаббатим битилган теракдаги ёзувга устанинг нигоҳи тушди шекилли:

— Бунисининг белгиси бор экан, — дея шаъма қилгандек қуқди ва қуз остидан менга қараб қўйди.

Ҳартугул дадам пайқамасди. Шунисигаям шуқур. Йўқса, шурумга шурва тукилиши аниқ эди. Эртасига уста уз шоғирдлари билан иш бошлади. Белгиланган теракларни кесишди. Муҳаббатим битилган теракни йиқитишганда қуқсимдан бир нидо отилиб чиқиб бўғзимга қадалди. Беихтиёр қуқларимга қайноқ ёш қуйилди.

Шундай қилиб, мен яхши қурган қизнинг исми битилган терак кесилди. Менинг эса қалбим ёзилди. Бу орада иморат ҳам битди. Севгимни ерга тегиб кетди. Шунда аччиқ бир ҳақиқатни тушундим. Севгилисини теракка эмас, юракка битган одам орзусига етишишини анча кеч англадим. Муҳаббатнинг ватани юрак экан. У фақат юракда туғилиб, юракда яшаркан ва шу ерда уларкан ҳам.

МУКОФОТ БЕЛГИЛАГАН БЎЛАРДИМ...

«Оила ва жамият» газетасининг бугунги муҳмони — Бехзод Муҳаммадкаримов. Маннон Уйғур номли театр ва рассомлик санъати институтини (ҳозирги М.Уйғур номли санъат институти) тугатган. Оилали — уч фарзанди бор. Ҳамза номидаги академик драма театрининг актёри.

Куйида истеъдодли актёр Бехзод Муҳаммадкаримов билан суҳбатни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

— Бехзод ака, сизни томошабинлар нафақат театр актёри, балки киноактёри сифатида ҳам танишди.

1996 йил сизга буюк соҳибқирон Темур ролини кинода яратишдек бахт насиб этганди...

— Албатта, бобокалонимиз Темур ролини экранга олиб чиққанымдан бахтлиман. Лекин бу мен учун тасодиф эмасди. Чунки бу филмни суратга олиш бошланганида, Темурнинг ёшлигини уйнаш учун

куп актёрларни, шунингдек, мени ҳам синовдан утказишларини аввалроқ эшитгандим. Ва... Узимни шунга руҳан тайёрлаб юргандим. Бу менга катта ишонч ва масъулият юклади.

— Яқинда «Ўтган кунлар» филмининг мухлислари сизни «янги» Отабек ролида кўришди. Тажрибали актёрлардан сўнг бу ролини уйнаш анча маҳорат ва меҳнат талаб этган бўлса керак-а?..

— Ҳа, осон бўлмади. Мен учун кутилмаган тасодиф бўлди, десам хато қилмайман. Шунинг учун Мелс ака Афзалов бу ролини менга таклиф қилганларида аввал рад этдим. Чунки бу жуда кучли асар, агар уйнаган ролингизни танқид қилишса, айбни сценарий ёзган кишига ағдара олмайсиз. Мен Отабек ролида ёш йигитни эмас, узини тутиб олган мустақил инсонни тал-

қин этишга ҳаракат қилдим.

— Келгусида яратмоқчи бўлган ролларингиз, орзуларингиз ҳақида ҳам...

— Режаларим анча ишларим бор. Аммо бу ҳақда гапиришга ҳали эртароқ. Кинода режиссёр сифатида бир иш қилиш ниятим бор. Купроқ яхши сценарийлар яратилишини жуда истардим. Айниқса, замон талабига жавоб бера оладиган бўлса. Яхши сценарийларнинг йўқлиги санъаткорларнинг энг огриқли муаммоси. Имкониятим бўлса эди Япониянинг «Тойота» фирмаси раҳбарларидек иш қилган булардим.

Дийдор

Яъни: улар ҳар йили ихтирочилик таклифлари танлови утказишаркан. Яхши таклифларга каттароқ, энг кераксиз бўлган таклиф учун ҳам бир мукофот белгилашаркан. Уша одамнинг азбаройи фирма учун ҳаракат қилганини ҳисобга олишгани учун. Мен йилда бир сценарийлар танлови утказардим ва энг бунт ёзилган асар учун ҳам рағбатлантирувчи бирор мукофот таъсис этган булардим.

С. ҲУСАНОВА

КУПЕДАТИ ХАНТОМА

Яқинда хизмат сафари билан Қашқадарёга боришга туғри келди. Албатта, бунинг ҳеч бир нотабийи жойи йўқ. Буни ёзаётганимнинг сабаби бошқа еқда. Сабабики, одамни уйлантиради, мушоҳадага ундайди.

Хуллас, воқеа бундай бўлганли. Тошкентга қайтаётиб поездга билет олдим. Перрондан вагонга кутарилиб, тор йулак орқали билетда курсатилган жойимни кидириб кетдим. Топдим ҳам. Секин 10-11-12-13-14 рақамлари ёзилган купе энигини чертдим. Бунга жавобан ичкаридан: «Заходите, эшик очик», деган жавоб бўлди. Купега кирдим. Ичкарида афтидан узбек миллатига мансуб икки аёл бор эди. Улардан бири газета ўқиб, бири вагон ойнасидан ташқарини кузатиб утирарди.

Узоқ йўлда ҳамроҳинг яхши бўлсин. Бўлмаса бундан ёмони йўқ. Поезд секин кузгалди, уртадаги жимликни поезд гилдирагининг шакир-шуқури бузди. Ана шундай алфозда 2-3 бекат жим келдик. Поезд 4 бекатда тухтаганда, эшик тиклаб икки қули кукида салом билан истаралигина, солдагина кийимлиги жувон кириб келди. Тасодифни қарангки, туртинчи ҳамроҳимиз ҳам

аёл киши экан. «Безовта қилмадимми сизларни. Кечирасизлар, билетим шу купеда экан, мумкинми кириб жойлашсам», — дея тавозе қилди. Бунчалик истиҳола билан кириб келган аёл муомаласидан ҳижолат тортгандай бўлдим.

Ва аллақандай шахл билан: «Нега безовта қиларкансиз. Жой сизники, бемалол кириб жойлашиб олаверинг», дедим. Енимдагилар менга энсаи қотиб қарашди ва иккаласи ҳам гўмтайиб олишди. Бундай кутилмаган «танишув»дан янги ҳамхона утиришини ҳам, чиқиб кетишини ҳам билмай уртада муаллақ туриб қолди. Орага галлати жимлик чўкди. Сунг аёллардан бири, кўринишидан 38-40 ёшларга кириб қолган, ушаник суртавериб юзининг асл териси қуринмай кетган, сочлари хурпайгани гап қотди: «Чего стоите, садитесь или выходите», дея «меҳмон»га дашнон берган бўлди. Очиги, унинг муомаласи шу даражада бепарво эдики, унча-мунча одамнинг жаҳдини қўзгарди. Бироқ ҳалиги аёл босиқлик билан уриндик чеккасига секин утирди. Мен уртадаги бу ноқулай вазиятдан қарахт эдим.

Энди бу икки аёлнинг совуқ муомаласи на фақат суд ёки прокуратура ходими эканлигидан да-

рак берувчи либос кийган опаннинг, балки менинг ҳам асабимни бузиб булганли. Улар эса атирофдагиларга заррача ҳам эътибор қилмай пала-партиш русча-узбекча сузлашшарди.

Тугриси, давраларда узини гоз тутиб, ҳадеб маҳмадоналик қилганларни жиним суймайди. Лекин не қилайки, қафасдаги қушдек уларнинг хурмача қилиқлари чидашдан уза иложим йўқ эди.

— Да, Надя у вас современная семья. Мана биз Қаршида неча йилдан тураимиз. Шаҳарнинг энг олди одамлари биз. Эрим билан мен вместе рус мактабини тугаллаганимиз. Узбекча одамларни почти билмаймиз.

Мана шундай телба-тескари сузларни эшитиб, тоқат қилиб утирган бизнинг ҳолатимизни бир тасаввур қилинг. Опанинг тоқати-тоқ бўлди, шекилли.

— Кечирасизлар, қизлар, етиб дам олсак булармиди?

Ҳалиги аёлларнинг бири гозниқига ухлаш буйинини ликонглатиб жавоб берди:

— Биз ҳали много будем сидеть. Опа бу жавобдан баттар асабийлашди.

— Илтимос, жойларингизга утиб дам олинглар. Пала-партиш гапларинг тоқатни тоқ қил-

ди-ку...

— Эй, сиз қанақа без культурный аёлсиз. Хоҳламайман, тудасуда дейсиз. Бу гапдан опа кескилашди: — Эй, сендақа саводсиз, насл-насабининг тайини йўқларни эшитадиган аҳмоқ йўқ.

Узларига ҳам ноаён булган асл қиёфалари очилиб қолганидан, бирдан ғамгин қиёфга тушиб қолган фасончалар бу гапларга чидаб туришолмади. Бири у деди, буниси бу деди, уртада катта жанжал чиқди. Яхшиям мен улар уртасида жим утиргандим. Саҳнанинг охириги қисмида яраб қолдим. Икки томонни икки ёққа ажратиб, тинчитгунча буларим бўлди. Хуллас, хонимчалар бошқа купега, у купедагилар буюкча утиб можаро тинчили.

Эрта тонгда манзилга етиб келдик. Вагон йўлаги тор эмасми, йўловчилар қаторлашиб тушини учун навбат кутиб турибдиз. Олдинроқ ҳаракат қилган эканми, кечаги опачалар биздан олдинроқда туришарди. Сал орқароқда турган формали кечаги опа негадир одамларни туртиб-суртиб олифта аёллардан олдинга утиб олди ва уларга юзланиб: «Сенлар ҳаммадан кейин туришларинг керак. Негаки, сенлар замондаг орқада қолган одамсизлар. Эшит, аввало тилингни, кейин эса дили-

Миллатимиз огриқлари

нгни туғрилаб олинглар, хупми», дея зарда билан вагондаги тушиб илдам юриб кетди.

Кечагина бир гапта ун жавоб қайтариб турган аёллар бу гапларга ҳеч суз дейишолмади. Биз шу ерда қандай учрашган бўлсак, яна шундай ажрашиб кетдик. Лекин булиб утган воқеа уйга келиб ҳам, ишга бориб ҳам ҳеч хаелимдан кетмади. Узимга-узим беихтиёр савол бераман. Ким маданият-ли?..

Дилбар САФАРОВА

ЛУФАТ

Тарсаки — сувга тушган ит
Мастон — у маст
Молния — мен мол эмасман
Замон — у уринбосар
Актриса — шолита тузилган акт
Бадантарбия — усти ҳуд бия
Васваса — сиз сиз-а
Вергул — гулга ишон
Закот — мушул учун
Куртак — шундай товук
Полиз — ярим иш
Кунжара — кун иссиқ
Илҳом ЗОЙИР

Оила ва жамият

Муассисларимиз:
Узбекистон Республикаси
Хотин-қизлар қўмитаси,
Болалар жамғармаси ва
«Соғлом авлод учун» Халқаро
хайрия жамғармаси

Шиориимиз:
Оила - жамият фахри

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар:
Бош муҳаррир - 133-28-20
Котибият - 34-86-91
Эълонлар бўлими - 136-56-52

МАНЗИЛИМИЗ
Тошкент- 700000,
Амир Темур кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси.
Манзил Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Босишга топшириш вақти - 20.00
Босишга топширилди - 19.30

Ҳомий
«Матбуот тарқатувчи»
акциядорлик жамияти

Обуна индекси - якка обуначилар учун 176
ташқилотлар учун 177
Руйхатга олиш № 33
Буюртма Г- 01075
29711 нусхада чоп этилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ,
Чоршанба кунлари чиқади.
Баҳоси эркин нарҳда.
Навбатчи Раҳмон ҚОДИР